

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for arter på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr. N89 Vadehavet
– Delplan for Fuglebeskyttelsesområde F65
Rømø

Titel:

Natura 2000-plejeplan for arter på
Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura
2000-område nr. N89 Vadehavet –
Rømø

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-091-7

Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N89 Vadehavet – Rømø og vedrører Naturstyrelsens arealer på i alt ca. 4.878 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For

supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende natuplejeark, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år. I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Denne delplan omfatter fuglebeskyttelsesområde nr. F65 Rømø og er en del af Natura 2000 området N89 Vadehavet. Mål og indsats for fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegning.

Denne del af Natura 2000-området er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af en række yngle- og trækfugle, f.eks. ynglende dværgterne, havterne, hvidbrystet præstekrave og klyde og trækfuglene mørkbuget knortegås og hjejle.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

Inden for området forvalter Naturstyrelsen betydelige naturarealer – i alt tilsammen ca. 4.878 ha omfattende:

- Hele Rømø Vesterhavsstrand med bagved liggende strandenge, klitheder og forskellige klitnaturtyper på i alt tilsammen ca. 4.173 ha
- Skov- og naturarealer ved Vråby-, Kirkeby- og Tvismark Plantager indenfor Natura 2000-området på i alt tilsammen ca. 705 ha

Naturstyrelsen har siden sidste planperiode overtaget forvaltningen af 137 ha statsejede strandenge og klitheder i forbindelse med sammenlægning af tidl. Miljøministeriet og Fødevareministeriet

Arter på udpegningsgrundlaget

I udpegningsgrundlaget er nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

• Rørdrum	• Hvidbrystet præstekrave	• Havterne
• Mørkbuget knortegås	• Hjejle	• Fjordterne
• Rørhøg	• Almindelig ryle	• Dværgterne
• Blå kærhøg	• Brushane	• Mosehornugle
• Hedehøg	• Sandterne	• Natravn
• Klyde	• Splitterne	

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 3 forskellige artsspecifikke plejetiltag, der hver især tilgodeså de sårbare ynglefugle på den åbne strandbred, særligt udpegningsarterne - hvidbrystet præstekrave, dværgterne og havterne. Tiltagene omfattede:

- Afspærring af yngleområder
- Færdselsregulering ved skiltning
- Begrænsning af prædation

Tabel a: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	3	Gennemførte indsatser (areal)	20 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)		Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0	

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

- Naturstyrelsen har gjort beskyttelsen af ynglefuglekolonierne på Rømø Strand til et årligt tilbagevendende indsatsområde i driften. De mobile indhegninger omkring større koloniområder og egnede ynglehabitater på stranden er indarbejdet i Naturstyrelsens driftsplan for området

Konkrete erfaringer

- I 2010 gennemførte Naturstyrelsen i samarbejde med Dansk Ornitologisk Forening et overvågningsprojekt der skulle afdække forstyrrelsestruslerne ved en dværgternekoloni samt undersøge effekterne af fysisk afspærring. Den fysiske afspærring rundt om hele kolonien viste sig at være et meget effektivt værn mod forstyrrelser – herunder særlig ridning og gående strandgæster
- Fysisk afspærring er ikke tilstrækkelig værn mod løse hunde samt patruljerende ræve om natten
- I 2015 gennemførte Nationalpark Vadehavet i samarbejde med Naturstyrelsen et forsøgsprojekt omkring rævesikring af en ternekoloni med skræmmelyde. Erfaringerne fra forsøget var generelt meget dårlige. Metoden syntes ikke at være brugbar på større arealer på den åbne strandbred

4. Mål og plejetiltag

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Tilstanden af levestederne for hvidbrystet præstekrave, havterne, dværgterne, klyde, fjordterne og sandterne forbedres, således at det kortlagte levested får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- De kortlagte levesteder for alm. ryle og brushane udvides.
- Naturstyrelsen vil være særligt opmærksom på hvidbrystet præstekrave som har en væsentlig forekomst i området af national betydning (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* og *plejetiltag* for de ovenstående arter i denne planperiode.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet.

Af hensyn til havterne, dværgterne og hvidbrystet præstekrave gennemføres afspærring af de vigtigste yngleområder på Rømø Strand i overensstemmelse med hidtidig praksis. For øvrige ynglefugle på Naturstyrelsens arealer arbejdes der sammen med Nationalpark Vadehavet og Danmarks Jægerforbund om et prædationsprojekt, hvor der planlægges målrettet regulering af ræv og andre prædatorer i 2 store kerneområderne for ynglefugle ved Rømø Nørreland og Rømø Sønderland. Prædationsprojektet skulle gerne resulterer i en større ynglesucces for de sårbare jordrugende fugle. De artsspecifikke tiltag fremgår af tabel b og c.

Det kortlagte levested for engryle og brushane er beliggende på et privat ejet areal ved Rømø Sønderland. Naturstyrelsen har ingen mulighed for at udvide det pågældende levested for de to stærkt truede ynglefugle. For indsatser målrettet engryle og brushane på Rømø Sønderland henvises til eventuelle plejeplaner fra Tønder Kommune

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Tabel b: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A194	Havterne	Sikring af artens levested	2
		Beskyttelse mod forstyrrelser	2
A193	Fjordterne	Sikring af artens levested	3
		Beskyttelse mod forstyrrelser	2

A132	Klyde	Sikring af artens levested	1
A138	Hvidbrystet præstekrave	Sikring af artens levested	1
		Beskyttelse mod forstyrrelser	1
A149	Almindelig Ryle	Sikring af artens levested	1
A151	Brushane	Sikring af artens levested	1
A189	Sandterne	Etablering af potentielt levested	1
A195	Dværgterne	Sikring af artens levested	1
		Beskyttelse mod forstyrrelser	1

Tabel c: Specifikke artsplejetiltag

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
A194	Havterne	Færdelsesregulering ved skiltning	3
		Begrænsning af prædation	2
A193	Fjordterne	Færdelsesregulering ved skiltning	2
		Begrænsning af prædation	3
		Græsning	2
A132	Klyde	Færdelsesregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
A138	Hvidbrystet præstekrave	Færdelsesregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
A149	Almindelig Ryle	Begrænsning af prædation	1
A151	Brushane	Begrænsning af prædation	1
A189	Sandterne	Færdelsesregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
A195	Dværgterne	Færdelsesregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for de udvalgte arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Tilstanden af levestederne for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden af levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal og tilstanden af levestederne for arterne på udpegningsgrundlaget – herunder særligt hvidbrystet præstekrave, havterne og dværgterne er stabil eller øges.

Bilag

Bilag 1: Resumé af artsplejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N89 – delplan for fuglebeskyttelsesområde F65 Rømø

Denne delplan omfatter fuglebeskyttelsesområde nr. F65 Rømø og er en del af Natura 2000 området N89 Vadehavet. Mål og indsats for fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegningsgrundlag.

Denne del af Natura 2000-området er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af en række yngle- og trækfugle, f.eks. ynglende dværgterne, havterne, hvidbrystet præstekrave og klyde og trækfuglene mørkbuget knortegås og hjejle.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Tilstanden af levestederne for hvidbrystet præstekrave, havterne, dværgterne, klyde, fjordterne og sandterne forbedres, således at det kortlagte levested får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- De kortlagte levesteder for alm. ryle og brushane udvides.
- Naturstyrelsen vil være særligt opmærksom på hvidbrystet præstekrave, som har en væsentlig forekomst i området af national betydning (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Særlig indsats for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet.

Af hensyn til havterne, dværgterne og hvidbrystet præstekrave gennemføres afspærring af de vigtigste yngleområder på Rømø Strand i overensstemmelse med hidtidig praksis. For øvrige ynglefugle på Naturstyrelsens arealer arbejdes der sammen med Nationalpark Vadehavet og Danmarks Jægerforbund om et prædationsprojekt, hvor der planlægges målrettet regulering af ræv og andre prædatorer i 2 store kerneområderne for ynglefugle ved Rømø Nørreland og Rømø Sønderland. Prædationsprojektet skulle gerne resultere i en større ynglesucces for de sårbare jordrugende fugle. De artsspecifikke tiltag fremgår af tabel I og II.

Det kortlagte levested for engryle og brushane er beliggende på et privat ejet areal ved Rømø Sønderland. Naturstyrelsen har ingen mulighed for at udvide det pågældende levested for de to stærkt truede ynglefugle. For indsatser målrettet engryle og brushane på Rømø Sønderland henvises til eventuelle plejeplaner fra Tønder Kommune

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af naturplejearket, der ligger som bilag til driftsplanen.

Tabel I: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A194	Havterne	Sikring af artens levested	2
		Beskyttelse mod forstyrrelser	2
A193	Fjordterne	Sikring af artens levested	3
		Beskyttelse mod forstyrrelser	2
A132	Klyde	Sikring af artens levested	1
A138	Hvidbrystet præstekrave	Sikring af artens levested	1
		Beskyttelse mod forstyrrelser	1
A149	Almindelig Ryle	Sikring af artens levested	1
A151	Brushane	Sikring af artens levested	1
A189	Sandterne	Etablering af potentielt levested	1
A195	Dværgterne	Sikring af artens levested	1
		Beskyttelse mod forstyrrelser	1

Tabel II: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
A194	Havterne	Færdselsregulering ved skiltning	3
		Begrænsning af prædation	2
A193	Fjordterne	Færdselsregulering ved skiltning	2
		Begrænsning af prædation	3
		Græsning	2
A132	Klyde	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
A138	Hvidbrystet præstekrave	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
A149	Almindelig Ryle	Begrænsning af prædation	1
A151	Brushane	Begrænsning af prædation	1
A189	Sandterne	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
A195	Dværgterne	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for de udvalgte arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Tilstanden af levestederne for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden af levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal og tilstanden af levestederne for arterne på udpegningsgrundlaget – herunder særligt hvidbrystet præstekrave, havterne og dværgterne er stabil eller øges.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk